

رابطه ویژگیهای پنج عاملی شخصیت با میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل

غلامرضا ثناگوی محرر^۱، شهرزاد رضا حسینی^۲، مریم توران پورا^۳ و مرضیه شکری^۴

۱ گروه روانشناسی، واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران،

پست الکترونیک: Reza.sanagoo@gmail.com

۲ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران

۳ دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران،

۴. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی عمومی واحد زاهدان، دانشگاه آزاد اسلامی، زاهدان، ایران،

چکیده

این تحقیق به بررسی رابطه ویژگیهای پنج عاملی شخصیت با میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل می پردازد. جامعه آماری تحقیق شامل فرزندان نوجوان مقیم در خانه های بهزیستی زابل می باشد که می توان اقدامات موثر و مفیدی در جهت ارتقاء و بهبود روز افزون شرایط روانی این فرزندان انجام داد. و همچنین نتایج این تحقیق قابل استفاده برای سازمان محترم بهزیستی و کارشناسان و روانشناسان در خانه های خصوصی برای فراهم سازی بستری مناسب جهت بهبود روحیه ی این قشر آسیب دیده می باشد. روش تحقیق در این پژوهش توصیفی است. همچنین از نظر هدف در طبقه بندی تحقیقات کاربردی قرار می گیرد. در این تحقیق جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه بهره برده شده است. و برای مستند سازی نتایج تجزیه و تحلیل آماری و ارائه راه حل های نهایی، محقق از شیوه آماری با استفاده از نرم افزار spss اقدام به تجزیه و تحلیل سوالات و فرضیات نموده است. نتایج حاصل از این تحقیق نشان می دهد که متغیرهای ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی، ویژگی شخصیتی برون گرایی، ویژگی شخصیتی سازگار، ویژگی شخصیتی وظیفه شناس، ویژگی شخصیتی پذیرنده در میزان ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی مؤثر می باشد.

واژه های کلیدی: پنج عاملی، شخصیت، افسردگی، خودکشی

مقدمه

روانشناسان از دیرباز به بررسی تاثیر عوامل شخصیت فردی بر روی احساسات و کارکرد کلی در زندگی پرداخته اند. طبقه بندی چارچوبی نظام دار برای تمایز قائل شدن، نظم دادن و نام گذاری انواع و گروه ها در یک علم می باشد (جان و همکاران، ۱۹۹۸). از جمله اهداف اصلی طبقه بندی های علمی، ارائه از حوزه های اصلی و غالب یک علم است که از طریق آن می توان تعداد زیادی از موارد خاص و منفرد را به جای بررسی جداگانه، به صورت (گروهی و متعاقباً) ساده تر، مورد بررسی قرار داد. علاوه بر این، یک طبقه بندی که به صورت عمومی پذیرفته شده است، می تواند تا حد زیادی فرایند افزایش و انتقال یافته های تجربی را از طریق ارائه یک سیستم نام گذاری و واژگان استاندارد تسهیل کند (جان و سرایواستاوا، ۱۹۹۹).

چنین طبقه بندی پذیرفته شده ای از مدت ها پیش در بعضی از علوم چون زیست شناسی وجود داشته است. اما نباید فراموش کرد که طبقه بندی ویژگی های شخصیتی در روان شناسی شخصیت مشکل تر از طبقه بندی گونه های حیوانی و گیاهی در زیست شناسی خواهد بود. به عنوان یکی از دلایل این امر می توان به انتزاعی بودن ویژگی های شخصیتی اشاره کرد (جان و همکاران^۱، ۱۹۸۸).

خوش بختانه علی رغم وجود چنین دشواری هایی، می توان ادعا کرد پس از چندین دهه تحقیق، روان شناسان شخصیت در حال نزدیک شدن به یک وفاق عمومی در مورد ویژگی های شخصیتی انسان می باشند: مدل ۵ عاملی یا پنج عامل اصلی شخصیت (جان و سرایواستاوا^۲، ۱۹۹۹).

بر اساس این مدل، شخصیت از پنج بعد اصلی تشکیل شده است که عبارتند از نوروز گرایی (یا از وجه دیگر، پایداری هیجانی)، برون گرایی (یا فعالیت)، گشودگی به تجربه (یا فرهنگ یا روشنفکری)، همسازی، و وظیفه شناسی از این پنج عامل، دو عامل برونگرایی و توافق به صفات شخصیتی دارای ماهیتی بین شخصی مربوط اند. عامل وظیفه شناسی اساساً صفات رفتاری هدف گرا و نیز کنترل تکانه ها به شکلی جامعه پسند را در بر می گیرد. در عامل نوروز گرایی، پایداری هیجانی در برابر گستره ای از هیجانان منفی مانند غم، تحریک پذیری، تنش عصبی، و ... قرار می گیرد و عامل گشودگی نیز به گستردگی، عمق، و پیچیدگی وجوه فکری، ذهنی، و تجربیات فرد مربوط است. حجم انبوهی از تحقیقات در زبان های مختلف و با ابزارها و نمونه های متفاوت، اصلی بودن این پنج عامل را تایید کرده اند و نشان داده اند که هر پنج عامل مذکور از اعتبار همگرا و تفکیکی بین ابزار و بین ناظر خوبی برخوردارند و در طی تحول فرد نیز نسبتاً پایدار می مانند. هر کدام از عامل ها یک بعد هستند نه یک گونه یا نوع (مانند تیپ های شخصیت) بدین معنا که تفاوت افراد در هر بعد و مولفه، تفاوتی کمی و درجاتی است. در این مدل هر عامل از شش مولفه تشکیل شده است که به صفات مختلف تحت پوشش آن عامل اشاره دارند (جان و پروین، ۲۰۰۳).

از آن جایی که نقش ویژگی های شخصیت فردی در میزان اثربخشی در ابتلا به بیماری های روانی از جمله افسردگی، اضطراب و در نهایت گرایش به خودکشی روشن است. خودکشی یکی از فاجعه آمیز ترین پیامدهای بیماری های روانی است. در اکثر خودکشی ها بیماری زمینه ای افسردگی وجود دارد خودکشی یکی از فاجعه آمیز ترین پیامدهای بیماری های روانی است. افسردگی یک تهدید جدی برای خودکشی است. گاهی اوقات خودکشی بدون وجود افسردگی و به دلیل بیماری های روانی دیگر رخ می دهد و گاهی اوقات به دلیل افسردگی روی می دهد، بیماری های روانی زمینه ساز خودکشی هستند و بیش از همه افسردگی زمینه ساز خودکشی است.

هدف ما از این تحقیق بررسی رابطه ویژگی های شخصیت با افسردگی و گرایش به خودکشی نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست مقیم در خانه های بهزیستی این است که بدانیم تا چه میزان افرادی با ویژگی های شخصیتی متفاوت که از آغوش گرم خانواده محروم هستند و مستعد ابتلا به بیماری های روانی مانند افسردگی و گرایش به خودکشی هستند. با توجه به موضوع پژوهش حاضر که به بررسی رابطه ویژگیهای پنج عاملی شخصیت با میزان افسردگی و گرایش به خودکشی

1. Jan
2. Jan. Serivasstava

در نوجوان بی سرپرست و بد سرپرست مقیم خانه های بهزیستی زابل می پردازد،
بنابراین سوال پژوهش عبارت است:

آیا بین ویژگیهای پنج عاملی شخصیت با میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل رابطه معناداری وجود دارد؟
و در این پژوهش به تشریح و اهمیت این موارد می پردازیم
لذا بررسی به این موضوع ضروری بوده که به ان به صورت کامل پرداخته خواهد شد. بنابراین سوالات اصلی پژوهش عبارت است از:

ارتباط بین ویژگیهای پنج عاملی شخصیت با میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در نوجوان بی سرپرست و بد سرپرست مقیم خانه های بهزیستی زابل چگونه است؟

از آن جا که با توجه به مبانی نظری تحقیق و نظریه های موجود در ارتباط با موضوع هر کدام بر جنبه ای از مساله تاکید دارند، بنابراین نمی توان از یکی از این نظریه ها به عنوان چارچوب نظری تحقیق استفاده کرد و به ناچار باید از ترکیبی از نظریات به صورت تلفیقی استفاده کرد و یک چارچوب قابل استفاده در موضوع تحقیق ساخت.

به طور کلی نظریه های پرداخته شده در ارتباط با ناسازگاری خانواده به دو دسته کلی تقسیم می شوند: دسته اول نظریاتی هستند که در مورد خانواده وجود دارد که همان نظریات جامعه شناسی خانواده هستند و دیگری نظریه هایی که در ارتباط با آسیب شناسی اجتماعی به رشته تحریر درآمده اند.

همایونی (۲۰۱۱) در پژوهشی با عنوان رابطه ویژگی های شخصیتی و هوش هیجانی در یادگیری ریاضی و زبان انگلیسی دانشجویان به این نتیجه رسید که یادگیری ریاضی و انگلیسی رابطه منفی با روان رنجوری و رابطه مثبت با سایر ویژگی های شخصیتی دارد. همچنین رابطه مثبتی بین ویژگی های شخصیتی و هوش هیجانی وجود دارد.

احمدیان (۱۳۸۴) نشان می دهد که بین انعطاف پذیری با وضعیت هویت زودرس و معوق و سردرگم ارتباط منفی وجود دارد. به علاوه دلپذیر بودن با هویت سردرگم ارتباط منفی، و با هویت موفق ارتباط مثبت دارد و بین با وجدان بودن با هویت سردرگم ارتباط منفی موجود است.

۳- یوسفی (۱۳۸۵) در مقاله ایی به بررسی رابطه راهبردهای شناختی تنظیم هیجان با افسردگی و اضطراب در دانش آموزان پرداخته و نتایج آن توانست نشان دهد که راهبردهای تمرکز بر تفکر و مقصر دانستن دیگران تنها متغیرهای شناختی هستند که می توانند به ترتیب پیش بینی کننده افسردگی در دختران (و نه پسران) و اضطراب در پسران (و نه دختران) باشند.

۴- وفایی (۱۳۸۷) در پژوهشی به بررسی رابطه عوامل مدل پنج عاملی شخصیت و سبکهای هویت پرداخته و به این نتیجه رسید که بین پنج عامل شخصیت با سبک هویت هنجاری و اطلاعاتی همبستگی مثبت و با سبک هویت مغشوش همبستگی منفی داشتند. و با نتایج تحقیقات انجام شده بر اساس مدل وضعیت های هویت مارش^۳ یا کلنسی^۴ و (دالینگر، ۱۹۹۳؛ آلبرتز و مایر، ۱۹۹۸) نیز مطابقت دارد.

دروز^۵ (۲۰۱۲) در پژوهشی با عنوان همپوشی ۵ عامل کلی شخصیت و هوش هیجانی به این نتیجه رسیدند که همپوشی قابل توجهی بین هوش هیجانی و ویژگی های شخصیتی وجود دارد و میانگین ضریب همبستگی بین این دو متغیر، رابطه بین ویژگی های شخصیتی گزارش شخصی را با محبوبیت نوجوانان آزمون کردند و به این نتیجه رسیدند که رابطه بسیار باثباتی بین ویژگی های شخصیتی و رفتارهایی که به محبوبیت نوجوانان منجر می شود، وجود دارد.

ورتمن و وود^۶ (۲۰۱۱) در پژوهشی رابطه بین ویژگی های شخصیتی گزارش شخصی را با محبوبیت نوجوانان آزمون کردند و به این نتیجه رسیدند که رابطه بسیار باثباتی بین ویژگی های شخصیتی و رفتارهایی که به محبوبیت نوجوانان منجر می شود،

1. Marsh
2. Kalensi
3. Drowz
4. Vertman, VOOD

وجود دارد.

تاکنون در این خصوص (موضوع فوق) تحقیق و بررسی در ایران صورت نگرفته است. پژوهشی که ما انجام خواهیم داد بررسی رابطه ویژگیهای پنج عاملی شخصیت، با میزان افسردگی و ارتباط آن با خودکشی در نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست مقیم خانه های بهزیستی خواهد بود.

لذا با توجه به هدف تحقیق فرضیات مطالعه به شرح ذیل ارائه می گردد.

۱- ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی بر میزان ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان موثر است.

۲- ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان موثر است.

۳- ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان موثر است.

۴- ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان موثر است.

۵- ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان موثر است.

روش

روش تحقیق در این پژوهش به صورت توصیفی-پیمایشی است. همچنین از نظر هدف در طبقه بندی تحقیقات کاربردی قرار می گیرد.

شرکت کنندگان

کلیه، فرزندان نوجوان مقیم خانه های بهزیستی زابل در ابتدای سال ۱۳۹۴ تا پایان سال ۱۳۹۵ به عنوان جامعه آماری پژوهش حاضر می باشد که تعداد آنها ۲۴ نفر است

شیوه اجرا

با توجه به این که تحقیق از دیدگاه روش و ماهیت، از نوع تحقیقات همبستگی به حساب می آید و با عنایت به موضوع و فرضیه های تحقیق، جهت انجام تحلیل های آماری از مباحث همبستگی پیرسون، رگرسیونهای گام به گام و لحاظ فرضیه های اساسی حاکم بر آنها کمک گرفته خواهد شد. در این تحقیق پس از استخراج ارزشهای هر یک از متغیرها، با استفاده از نرم افزار SPSS به تجربه و تحلیل یافته ها بر اساس مدل های رگرسیون تحقیق که در ادامه ارائه شده است پرداخته می شود.

ابزارهای پژوهشی

در این تحقیق جهت جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه ذیل استفاده شده است.

- الف: پرسشنامه ی ۵ عاملی جان (۱۹۹۱)، به نقل از جان و استیو استاوا، (۱۹۹۹)

فرم خلاصه شده ی پرسشنامه ی ۵ عاملی، که یک مقیاس مداد و کاغذی است و شامل ۴۴ آیتم میباشد و به وسیله جان (۱۹۹۱)، به نقل از جان و استیو استاوا، (۱۹۹۹) استفاده شد. و در آن پاسخ هر سوال در طیف ۵ درجه ای کاملاً مخالف، مخالف، تا حدودی مخالف، نه موافق و نه مخالف، تا حدودی موافق، کاملاً موافق، مشخص می شود.

و در آن پاسخ هر سوال در طیف ۵ درجه ای کاملاً مخالف، مخالف، تا حدودی مخالف، نه موافق و نه مخالف، تا حدودی موافق، کاملاً موافق، مشخص شده است.

ب- پرسشنامه افسردگی بک

ج- پرسشنامه مقیاس گرایش به خودکشی نوجوانان ۳ ماده ای mast

نتایج

در این قسمت با استفاده از داده های منتج از پرسشنامه به تجزیه و تحلیل سوالات تحقیق پرداخته و درستی و نادرستی آنها

بررسی شده است .

فرضیه اول: ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی بر میزان ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان تاثیر دارد.

جهت بررسی سوال کلی اول از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شده است که نتایج آن در جدول (۸-۴) آمده است. جدول (۱) ضریب همبستگی، ضریب تعیین ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی بر میزان ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین
1	۰.۰۷۷	۰.۰۵۹	۰.۰۰۱۰۴	۰.۶۹۹۷

باتوجه به خروجی های نرم افزار SPSS، جدول شماره (۱) نشان می دهد، از آن جا که سطح معناداری کمتر از پنج درصد است، فرض H_0 در سطح خطای پنج درصد رد می شود و وجود همبستگی بین این دو متغیر تایید می شود. همچنین ضریب تعیین محاسبه شده نیز عدد ۰.۰۵۹ را نشان می دهد که تاحدودی برازش مناسبی از تغییرات متغیر ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی بر میزان ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی ارائه می کند .

جدول (۲) تحلیل واریانس رگرسیون ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی بر میزان ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی

مدل	مجموع مربع	درجه آزادی	توان دوم میانگن	آماره	سطح معناداری
1	۰.۰۷۹	۱	۰.۰۷۹	۰.۱۶۰	۰.۰۰۵
	۷۲.۴۷۳	۱۶۸	۰.۴۹۰		
	۷۲.۵۵۲	۱۶۹			

جدول شماره (۲) نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی به عنوان متغیر مستقل و ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی به عنوان متغیر وابسته می باشد، طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط این جدول واز طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود :

H_0 : رابطه خطی بین متغیرها وجود ندارد

H_1 : رابطه خطی بین متغیرها وجود دارد

با توجه به این که سطح معناداری کمتر از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید می گردد. فرضیه دوم -ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی وگرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر دارد.

H_0 : ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی وگرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر ندارد.

H_1 : ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی وگرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر دارد.

جهت آزمون فرضیه آماری فوق آزمون ضریب همبستگی استفاده می شود. چنانچه ضریب همبستگی بین ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در سطح اطمینان حداقل ۹۵ درصد معنی دار باشد، در این صورت، فرض آماری H_0 رد خواهد شد و فرض H_1 در سطح اطمینان حداقل ۹۵ درصد مورد قبول واقع می شود.

جدول (۳) ضریب همبستگی، ضریب تعیین و ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین
1	-۰.۶۳۴	۰.۳۹۷۰	۰.۰۰۳۴۲	۰.۵۴۸۳

طبق جدول های شماره (۳) ضریب همبستگی بین ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی برابر ۰.۶۳- است. این عدد در سطح خطای ۵٪ عدم وجود رابطه معنی داری را بین ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی نشان می دهد.

همچنین ضریب تعیین محاسبه شده نیز عدد ۰.۳۹۷۰ را نشان می دهد که برازش مناسبی از تغییرات متغیر ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی ارائه نمی کند.

جدول (۴) تحلیل واریانس رگرسیون ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی

مدل	مجموع مربع	درجه آزادی	توان دوم میانگن	آماره	سطح معنا داری
1	۰.۰۰۵	۱	۰.۰۰۵	-۰.۸۲	۵.۳۵
	۰.۶۰۱	۲	۰.۰۶۰۱		
	۰.۶۰۶	۳			

جدول شماره (۴) نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر برون گرایی به عنوان متغیر مستقل و متغیر افسردگی و گرایش به خودکشی به عنوان متغیر وابسته می باشد، طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط این جدول و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود:

H_0 : رابطه خطی بین متغیرها وجود ندارد

H_1 : رابطه خطی بین متغیرها وجود دارد

با توجه به این که سطح معناداری بیشتر از از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید نمی گردد. به عبارت دیگر ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان تاثیر ندارد

فرضیه سوم - ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل موثر است.

H_0 : ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر ندارد.

H_1 : ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر دارد.

جهت آزمون فرضیه آماری فوق آزمون ضریب همبستگی استفاده می شود. چنانچه ضریب همبستگی بین ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در سطح اطمینان حداقل ۹۵ درصد معنی دار باشد، در این صورت، فرض آماری H_0 رد خواهد شد و فرض H_1 در سطح اطمینان حداقل ۹۵ درصد مورد قبول واقع می شود.

جدول (۵) ضریب همبستگی، ضریب تعیین ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین شده	خطای معیار تخمین
۱	-۰.۱۲۵	۰.۰۱۵۶۲	۱۸۲.۱۴۱۰

طبق جدول های شماره (۵) ضریب همبستگی بین ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی برابر ۰.۱۲۵- است. این عدد در سطح خطای ۵٪ رابطه معنی داری را بین دو متغیر ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی نشان نمی دهد.

همچنین ضریب تعیین محاسبه شده نیز عدد ۰.۰۱۵۶۲ نشان می دهد که تا حدودی برازش مناسبی از تغییرات متغیر ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی ارائه نمی کند.

جدول (۶) تحلیل واریانس رگرسیون ویژگی شخصیتی سازگار بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی

مدل	مجموع مربع	درجه آزادی	توان دوم میانگن	آماره	سطح معناداری
1	۲۷۰۶.۰۰	۱	۲۷۰۶.۰۰۳	-۰.۰۸۹	۰.۰۸
	۶۶۳۵۰.۷	۲	۳۳۱۷۵.۳۷۳		
	۶۹۰۵۶.۷	۳			
	میزان تغییرات متغیر وابسته باقیمانده				
	مجموع				

جدول شماره (۶) نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر ویژگی شخصیتی سازگار بر عنوان متغیر مستقل و متغیر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی به عنوان متغیر وابسته می باشد، طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط این جدول و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود:

H_0 : رابطه خطی بین متغیرها وجود ندارد

H_1 : رابطه خطی بین متغیرها وجود دارد

با توجه به این که سطح معناداری بیشتر از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید نمی گردد. به عبارت دیگر ویژگی شخصیتی سازگار بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان تاثیر ندارد

فرضیه چهارم - ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر دارد.

H_0 : ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر ندارد.

H_1 : ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر دارد.

جهت آزمون فرضیه آماری فوق آزمون ضریب همبستگی استفاده می شود. چنانچه ضریب همبستگی بین ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در سطح اطمینان حداقل ۹۵ درصد معنی دار باشد، در این صورت، فرض آماری H_0 رد خواهد شد و فرض H_1 در سطح اطمینان حداقل ۹۵ درصد مورد قبول واقع می شود.

جدول (۷) ضریب همبستگی، ضریب تعیین و ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین شده	خطای معیار تخمین
1	-۰.۰۹۱	۰.۰۰۸۳	۱۷.۵۹۶۸

طبق جدول های شماره (۷) ضریب همبستگی بین ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی ۰.۰۹۱- است. این عدد در سطح خطای ۵٪ رابطه معنی داری را بین دو متغیر ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی نشان نمی دهد.

همچنین ضریب تعیین محاسبه شده نیز عدد ۰.۰۰۸۳ را نشان می دهد که تا حدودی برآزش مناسبی از تغییرات متغیر ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی ارائه نمی کند.

جدول (۸) تحلیل واریانس رگرسیون ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی

مدل	مجموع مربع	درجه آزادی	توان دوم میانگین	آماره	سطح معناداری
1	۵.۱۷۵	۱	۵.۱۷۵	۰.۰۱۷	۰.۰۹
	۶۱۹.۲۹۸	۲	۳۰۹.۶۴۹		
	۶۲۴.۴۷۴	۳			

جدول شماره (۸) نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر ویژگی شخصیتی وظیفه شناس به عنوان متغیر مستقل و متغیر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی به عنوان متغیر وابسته می باشد، طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط این جدول و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود:

H_0 : رابطه خطی بین متغیرها وجود ندارد

H_1 : رابطه خطی بین متغیرها وجود دارد

با توجه به این که سطح معناداری بیشتر از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید نمی گردد. به عبارت دیگر ویژگی شخصیتی وظیفه شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر ندارد.

فرضیه پنجم- ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر دارد.

H_0 : ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر ندارد.

H_1 : ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان تاثیر دارد.

جهت آزمون فرضیه آماری فوق از آزمون ضریب همبستگی استفاده می شود. چنانچه ضریب همبستگی بین ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در سطح اطمینان حداقل ۹۵ درصد معنی دار باشد، در این صورت، فرض آماری H_0 رد خواهد شد و فرض H_1 در سطح اطمینان حداقل ۹۵ درصد مورد قبول واقع می شود.

جدول (۹) ضریب همبستگی، ضریب تعیین ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی

مدل	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای معیار تخمین
1	-۰.۰۱۹	۰.۰۰۳۶	۰.۰۰۰۳۰	۱۲.۴۹۶۹

طبق جدول های شماره (۹) ضریب همبستگی بین ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی برابر ۰.۰۱۹- است. این عدد در سطح خطای ۰.۰۵٪ رابطه معنی داری را بین دو متغیر ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی نشان نمی دهد.

همچنین ضریب تعیین محاسبه شده نیز عدد ۰.۰۰۳۶ را نشان می دهد که تا حدودی برازش مناسبی از تغییرات متغیر ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی ارائه نمی کند.

جدول شماره (۹) نشان دهنده تحلیل واریانس بین متغیر ویژگی شخصیتی پذیرنده به عنوان متغیر مستقل و ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی متغیر به عنوان متغیر وابسته می باشد، طبق این خروجی، معنی داری کلی مدل رگرسیون توسط این جدول و از طریق فرضیه های آماری ذیل آزمون می شود:

H_0 : رابطه خطی بین متغیرها وجود ندارد

H_1 : رابطه خطی بین متغیرها وجود دارد

با توجه به این که سطح معناداری بیشتر از پنج درصد می باشد، فرض خطی بودن رابطه بین دو متغیر تایید نمی گردد. به عبارت دیگر ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی شهرستان زابل تاثیر ندارد.

بحث

در این تحقیق ارتباط بین ویژگیهای پنج عاملی شخصیت با میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در نوجوانان بی سرپرست و بد سرپرست مقیم خانه های بهزیستی زاهدان بررسی گردید نتایج حاصل از فرضیات نشان می دهد که ارتباط معنا دار و مثبتی بین عوامل روان رنجوری و میزان افسردگی و خودکشی وجود دارد و بطور کلی میتوان گفت که عامل روان رنجوری یک عامل مرتبط با خلق پایین، افسردگی و افکار خودکشی می باشد. در حالیکه برونگرایی و دیگر عوامل به عنوان عوامل مثبت و بدون معنا و همچنین معیاری مثبت از رفتارهای اجتماعی، حس وظیفه شناسی شناخت مسؤلیتها می باشد که تاثیری مضاعف در کاهش افسردگی و کاهش میل به خودکشی خواهد داشت. با توجه به اینکه بین ویژگی شخصیتی روان رنجورخویی بر میزان ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان رابطه مثبت وجود دارد. این ارتباط مطابق با این موضوع است که بی ثباتی هیجانی و ناسازگاری نقش بسیار مهمی در رشد و ثبات خلق منفی ایفا میکند. مطالعات مختلفی نشان داده اند که افراد با روان رنجوری بالا محرکهای منفی ناچیز را درست همانند فشارهای منفی شدید مورد ارزیابی قرار می دهند. بنابراین نتایج مطالعه حاضر بر رابطه روان رنجوری و خلق منفی تاکید بیشتری می کند که همسو با یافته های مطالعات قبلی است

همچنین عدم ارتباط بین ویژگی شخصیتی برون گرایی بر میزان افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه های بهزیستی زاهدان نشان داد که برونگرایی در طرف دیگر یک عامل شخصیتی است که با مردم آمیزی، معاشرت پذیری، سرزندگی و شادابی مشخص می شود که بصورت معنا دار و منفی با افسردگی و گرایش به خودکشی رابطه دارد و بیانگر این است که برونگرایی یک صفت شخصیتی وابسته به خلق مثبت استدر رابطه با عدم ارتباط سازگاری با افسردگی و گرایش به

خودکشی، می‌توان به این مسأله اشاره کرد که سازگاری در تجربه، فرد را هم به سمت تجربه‌ی حالات هیجانی مثبت و هم حالات هیجانی منفی هدایت می‌کند و ممکن است تجربه‌ی حالات هیجانی منفی و مثبت اثر همدیگر را خنثی کنند و باعث شوند که رابطه‌ی معنی‌داری (چه مثبت و چه منفی) بین این سه متغیر مشاهده نشود. با توجه به نتایج ویژگی شخصیتی وظیفه‌شناس در ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه‌های بهزیستی زاهدان مشخص گردید که بین این سه متغیر ارتباط وجود ندارد و از دلایل اصلی عدم ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در بین این اقشار آگاهی و شناخت به وظایف آنان می‌باشد که با نتایج تحقیقات صورت گرفته قبلی هم راستا است و در پایان نتایج نشان داد که ویژگی شخصیتی پذیرنده بر ابتلا به افسردگی و گرایش به خودکشی در فرزندان مقیم خانه‌های بهزیستی زاهدان تاثیر ندارد لذا پیشنهادات ذیل در این راستا بیان می‌گردد:

- با توجه به اینکه فرضیه ۱ تایید شد پیشنهاد می‌گردد در ارتباط با کاهش عوامل روان رنجوری که خود شامل بیماری‌های ذهنی، اعتیاد و عوامل اجتماعی- اقتصادی، برخی از عوامل مرتبط با ریسک خودکشی هستند. با وجود عوامل بیرونی مانند حوادث ناگوار که خود محرک خودکشی اند نمی‌توان یک عامل را بطور مستقل برای ریسک خودکشی در نظر گرفت و ایجاد شرایط مطلوب و ایده‌آل برای این افراد میتواند از خودکشی و جلوگیری از اضطرابها بکاهد.

- به کارشناسان حوزه روانشناسی پیشنهاد میگردد پژوهشی در ارتباط با تاثیر عوامل پنج‌گانه شخصیت و میزان ناامیدی در افراد و علل افزایش به خودکشی انجام گیرد.

- با توجه به یافته‌های بدست آمده و عدم تایید فرضیات دوم تا پنجم پیشنهاد میگردد در مورد اثرات دیگر عوامل پنج‌گانه از قبیل برونگرایی، وظیفه‌شناس، سازگار و پذیرنده که مشخص‌کننده رفتارهای مثبت افراد با جامعه و خود می‌باشد، در جهت کاهش موارد قبلی این عوامل به عنوان یک فرصت و تقویت رفتارهای اجتماعی این اقشار قلمداد شود.

- پیشنهاد میگردد عوامل روان رنجورخویی دقیقاً بررسی و با همفکری، مشاوره با این افراد (نوجوانان مقیم خانه‌های بهزیستی) و نشان دادن راههای بهتر اعتماد سازی و حل مشکلات آنان با توجه بیشتر در جهت کاهش میزان اضطراب و خودکشی اقدام گردد.

- به کارشناسان اداره کل بهزیستی پیشنهاد میگردد با کنترل و نظارت بیشتر به عوامل عاطفی و نیازهای روانی نوجوانان مقیم در خانه‌های بهزیستی و همراه شدن و مشارکت نمودن آنان در اموراتی که با ایجاد انگیزه و حس مشارکت پذیری این قشر باز میگردد توجه خاصی اهمال شود.

با توجه به نتایج کسب شده، پیشنهاد می‌شود پژوهش حاضر بر روی سایر نوجوانان و دانش‌آموزان مراکز آموزشی نظیر مدارس، دولتی و غیر انتفاعی (به منظور تعمیم‌پذیری بیشتر و تطبیق بهتر نتایج انجام شده و نیز کنترل بیشتر در پژوهش، متغیرهای زمینه‌ای نظیر جنس، سن معدل و ... اجرا گردد

منابع

خان صنمی، علیرضا، ۱۳۹۳، جامعه‌شناسی خانواده، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ ششم
خورشیدی، علی و حمیدرضا قریشی، ۱۳۸۸، راهنمایی تدوین رساله و پایان‌نامه تحصیلی (از نظریه تا عمل)، نشر یسپرون، تهران.

خلیلی، ترابعلی، ۱۳۸۹، «بررسی رابطه نگرش مذهبی و سازش یافتگی اجتماعی دانش‌آموزان سال دوم متوسطه ناحیه ۲ شهرستان اراک»، پایان‌نامه تحصیلی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران.

حریری، احمد، ۱۳۹۳، رابطه بین جهت‌گیری مذهبی، اضطراب و حرمت خود. کنگره انجمن روان‌شناسی ایران. ۱۰۰
خلیلی اسنکی، حسنعلی، ۱۳۹۴، بررسی رابطه بین مهارتهای ارتباطی کلامی، شنود و بازخورد، همایش علمی و پژوهشی علوم مدیریت و برنامه‌ریزی آموزش و استاندارد سازی، تهران

خان صنمی، علیرضا، ۱۳۹۳، جامعه‌شناسی خانواده، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور، چاپ ششم

دانای طوسی، محمد، ۱۳۹۰، سخن گفتن، مهارتی مغفول در برنامه درسی زبان فارسی، فصلنامه نوآوری های آموزشی، شماره ۳۷، ۱۲۱-
دانش، محمد، ۱۳۹۳، بررسی عوامل اجتماعی موثر بر جامعه پذیری دانش آموزان " پایان نامه تحصیلی کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران
رضایی، حسین، ۱۳۹۳، بررسی نقش رفتارهای غیرکلامی در ارتباطات انسانی از منظر آیات و روایات اسلامی، ویژه نامه ارزشیابی تحصیلی، فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۶۹ و ۷۰.
ملک پور، مجید، ۱۳۹۲، رابطه نگرش مذهبی با سبک های مقابله ای و رضایت از زندگی در بین نابینایان تحت پوشش بهزیستی شهرستان سیرجان. پایان نامه. کارشناسی ارشد، - دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت - دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی .

Cohin, , Stiles TC,(2010),. Personality traits and the development of depression, hoplessness, and suicide ideation. *Personality and Individual Differences* ; 38: 1283-1291
- Lewis, C. A, Shevlin, M, Lloyd, N. S. V, & Adamson, G(2012) *The Francis Scale of Attitude Towards Christianity* (Short Scale), exploratory and confirmatory factor analysis among english students. *Journal of Social Behavior and Personality*, 13, 167-175
Moriss, R. A (Ed(2010) *Kids having kids: Economic costs and social consequences of teen pregnancy*, Washington, DC: The Urban Institute Press
Vard, Alex, & Joseph, Stephen(2010) *Religiosity and personality in a Moslem context*, *Personality and Individual Differences*, 23(5), 899- 900